

O B S A H

Předmluva 5

I. HODNOTÍCÍ MĚŘÍTKA HUSITSTVÍ.

Palackého chmurný obraz husitských bojů — Z mnoha zlého mnoho dobrého — Palacký cení význam husitství pro vývoj lidské kultury — Nechuť zástupců církve a šlechty k husitství — Pekařova kniha „Žižka a jeho doba“ popírá hodnocení Palackého — Výklad V. Chaloupeckého o příčinách změny a hodnocení husitství — Neudržitelnost jeho tvrzení, Palackého názor není překonán — Tainovo dílo o veliké francouzské revoluci — Nejde o lepší poznání událostí, nýbrž o hodnocení jiným měřítkem 7

II. ODUMÍRÁNÍ STŘEDOVĚKU.

Co je středověk? — Úpadek římského universalismu — Hus a koncil kostnický — Pojem kacíře — Nedůvěra v myšlení ve středověku — Husovo vytrvání na svém stanovisku příznakem nové doby — Dějinný význam vítězného odporu husitů proti církvi 17

III. ZÁPADOEVROPSKÉ REVOLUCE V DOBĚ PŘED-HUSITSKÉ.

Hospodářský rozvoj v XIV. století budí sociální vření — Revoluce ve Flandrech 1324—1328 — Koalice sedláků s městskými řemeslníky — Mikuláš Zannekin — Bitva u Casselu — Francouzská Žakerie r. 1358 — Pokus o spojení sedláků s pařížským lidem — Vzpoura sedláků a dělníků v Anglii r. 1381 — Jan Balle proti panství šlechty a duchovenstva — Vzbouření sedláci v Londýně — Kapitulace krále Richarda II. — Porušení slibu a udržení povstání — Vzrůst sebevědomí sedláků a dělníků příčinou povstání 27

IV. HUS A SOCIÁLNÍ POMĚRY JEHO DOBY.

Středověké sociální revoluce byly odůvodňovány nábožensky — Hus také kacířem politickým — Jeho traktát o svatokupectví — Proti světskému panování kněží — Hus vyzývá nejen šlechtu, nýbrž i prostý lid k zakročení proti světskému panování církve — Zakročení proti zesvětštělé církvi je povinností křesťana — Hus a jeho následovníci zdůvodnili sociální hnutí, vyrostlé z krise hospodářské — Analogie vlivu marxismu na dělnické hnutí v XIX. století — Příčiny úspěchu husitské revoluce — Pokrok stavu městského — Církvi patří

téměř polovina půdy v Čechách — Krise z toho vzniklá — Stav selský — Svoboda nedostatečným měřítkem společenských poměrů — Hospodářství peněžní prospívá též stavu selskému . . . . .

38

V. ROZBOR POČÁTKŮ REVOLUCE.

Složitost husitské revoluce — Hlavním nositelem revoluce je stav městský — Šlechta spojencem „shora“ — Lid selský spojencem „zdola“ — Šlechta se rychle revoluci odcizuje — U Lipan stojí šlechta proti městům — Selský lid v té době bez zájmu na revoluci — Proč revoluce vypukla v Čechách? — Revoluce a osobní vlastnosti panovníků — Slabost panovníků nikoli příčinou, ale jedním z příznaků společenské krise — Seifertovo třídění evropských revolucí — Vady tohoto třídění — Tvrdošijnost slovanských revolucionářů — Hlavní příčina husitské revoluce tkví v poměrech hospodářských a národnostních — Množství kostelů a klášterů připravilo i duchovní půdu pro revoluci — Vznik národního uvědomení — Národnostní zášť není národním uvědomením — Husitská revoluce přispívá k vytvoření národa . . . . .

50

VI. PRVNÍ REAKCE.

Revoluce proti světskému panování církve — Kalich požadavkem druhotným — Usnesení pražských mistrů ze září 1418 útekem od revoluce — Husova revoluční teorie a praxe — Proticírkevní hnutí po smrti Husově — Nemožnost zastavit revoluční hnutí nepatrnými ústupky — Proč potomstvo sympatizuje s revolučními radikály? . . . . .

66

VII. PRVNÍ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA A ČTYŘI ARTIKULE PRAŽSKÉ.

Šlechta proti lidovým shromážděním — Útok na Malou stranu — Zrada Čeňka z Vartenberka — Reakce šlechty zjevem přirozeným — Nemožnost smíru r. 1420 na základě čtyř pražských článků — Rozdíl mezi situací r. 1420 a 1434 — Požadavek přijímání pod obojí ohrožuje římskou theokracii — Historický význam popření transsubstanciacie . . . . .

75

VIII. ZÁPAS O PRAHU.

Pokoření šlechty po odražení první křížové výpravy — Šlechta a lid selský — Hledání nového krále — Role Jana Želivského — Revoluce dělá Želivského, nikoliv Želivský revoluci — Reakce po odražení druhé křížové výpravy — Reakce zámožného měšťanstva — Korybutův pokus o převrat r. 1427 — Husitská propaganda hraje do rukou mírným . . . . .

83

IX. THERMIDOR HUSITSKÉ REVOLUCE.

Husitské manifesty — Únava z revoluce — Polní vojska tábořská — Ztráta sympatií stavu selského — Lid lpí na kalichu — Proč Řím odpírá tomuto požadavku? — Koncil zahajuje mírné jednání s husity — Dorozumívá se se šlechtou — Příčiny úspěchu umírněných na konci revoluce — Vítězí šlechtická reakce, nikoli živlové mravně výše stojící 92

X. LIPANY.

První basilejská delegace v Praze — Referát Palomarův po návratu do Basileje — Husité mají býti oklamáni dočasnými ústupky — Příčiny neúspěchu husitské zahraniční propagandy — Husitství v teorii uznává staré feudální řády, v praxi je porušuje — Polní vojska tábořská plodem revoluce, k němuž doba nedozrála — Nemožnost vítězství na třech frontách (církevní, feudální a protiněmecké) — Táboři obětí této nemožnosti — Bezprostřední příčinou jejich porážky byla snaha o vítězství kalicha v celé zemi 100

XI. VÝVODY.

Husitství třeba líčiti v souvislosti s povšechným vývojem — Je to sociální revoluce s obvyklými zjevy a následky — Zápas mizivé menšiny proti velikým silám tradice — Revoluce duševním procesem národa — V čem hledati husitský demokraticismus? — Demokratické prvky v husitství — Revoluce proměnila národ — Očistila města od německého živlu — Učinila lid odolnější proti germanisaci — Sekularisace majetku církevního — Revoluce zmnohonásobila národní síly — Mravní podpora, plynoucí z husitské revoluce generacím pozdějším — Husitská vítězství výsledkem převahy pokročilejšího národa 110